

بررسی سیستمی و وضعیت جای در ایران

چکیده

در این مقاله، بعد از بحثهای مقدماتی در خصوص سیستمها، سعی شده است با تصویر یک سیستم مطلوب از وضعیت کلی جای، آن را با سیستم موجود جای مقایسه نموده تا بتوان به شناختی دقیق و جامع درباره مسائل و مشکلات جای در ایران دست یافت. برای این منظور با دسته بندی عناصر سیستم به پنج دسته کلی پیوندها، داده ها، فرآیند، برون داد و باز خورد سعی شده تا با بررسی وضعیت موجود آنها نسبت به آنچه که باید در یک سیستم مطلوب باشد، مقایسه انجام گیرد تا بر ایجاد و بهبود آن دسته عواملی که در سیستم فعلی موجود نبوده و یا دچار ضعف می باشند در روند کلی سیستم جای، اصلاحاتی ایجاد و بتوان آن را بهبود بخشید.

باشد.

۳) خروجی

بنابراین، هر سیستم از اجزای مختلفی تشکیل می شود که این اجزا، هر کدام نقش به خصوصی را در جهت تحقق اهداف سیستم ایفاء می کنند. این اجزا عبارت اند از: (زاهدی، ۱۳۷۸، ص ۷۱)

۱) وارده، داده و یا ستانده

۲) "وارده" کلیه انرژی و موادی است که به نحوی در سیستم وارد می شود و باعث تحرک سیستم می شوند.

۳) فرآیند یا جریان عملیات

۴) وارده ها در سیستم بر طبق برنامه ای که سیستم دارد در جریان تغییر و تحول قرار می گیرند.

۵) بازده یا صادره

۶) پس از طی جریان عملیات، "بازده" به صورت نوعی کالا یا خدمات از سیستم صادر می شود.

۷) بازخورد یا کنترل مجدد^۴

در طول جریان وارده و عملیات صادره،

همواره یک مدار ارتباطی در سیستم

وجود دارد که وضع

سیستم را از هر نظر

مشخص می نماید.

عنصر مهم دیگری که

در هر سیستم می توان آن را

مشخص نمود، عنصر

پیوندهاست. "پیوندها" نوع

رابطه ای است که هر سیستم با

سیستمهای دیگر برای شکل دهی

و ساخت داده های خود ایجاد می

کند به طوری که هر چه این پیوند

عمیق، منطقی و گسترده باشد، داده های

مناسبی برای سیستم آماده و ایجاد

سازمان چای کشور باید
حمایتی - کنترلی مناسب و
فرآوری چای و برای کارخانجات
و تولیدکنندگان چای داشته
باشد. از جمله این موارد می
توان به سیاست قیمت
آموزش و ترویج و اشاعه
درست و بموقع مسائل و
مشکلات این دو بخش به
سایر ارگانها و سازمانها اعم
از تحقیقاتی، قانونگذاری،
اجرایی و قضایی کشور
اشاره کرد.

بررسی عناصر سیستم چای ایران

در ابتدا لازم است که تصویری کلی از یک

سیستم مطلوب برای چای ترسیم نمود و سپس با

مقایسه وضعیت موجود با وضعیت مطلوب به

بررسی مسائل و مشکلات سیستم چای در ایران

پرداخت.

پیوندها

درحالت مطلوب، بخش چای کشور می تواند در سه

حیطه مشخص شود. این سه حیطه عبارت اند از: سازمان چای کشور،

کارخانجات فرآوری چای و چایکاران. در داخل نظام عرضه و

تقاضای کلی وارد بر تولید و مصرف کالاها، هر کدام از این سه عامل

باید دارای پیوندهای معقول و منطقی با سایر بخشهای دیگر باشند. در

برای فهم بهتر و راحت تر مسائل، به خصوص مسائل کشاورزی (که دارای پیوندها و عناصر بی شماری در داخل و خارج خود هستند) باید دیدگاههای علم سیستمی را به کار برد. این دیدگاه با تجزیه و تحلیل بهتر عناصر داخل و خارج هر سیستم می تواند در شناخت بهتر مسائل و مشکلات آن و راه حلهای مناسب برای رفع آنها پیش قدم و تأثیر گذار باشد. علم سیستمها که در چند دهه اخیر (بیشتر از گذشته) مورد توجه قرار گرفته، توانسته است راههای جدیدی را برای نگاه به مسائلی باز نماید که دارای عناصر، روندها، پیوندها، داده ها و برون دادههای زیادی هستند. این عمل توانسته با دیدگاهی چند بعدی، تمام مسائل مربوط به یک مجموعه (که اصطلاحاً سیستم نامیده می شود) را دربر گرفته و تمامی امکانات لازم را برای بهبود کارایی، اثربخشی و رسیدن به هدف کلی آن سیستم تجهیز نماید.

تعریف سیستم

سیستم بنابر تعریفی که در فرهنگ وبستر^۱ آمده عبارتست از مجموعه اهدافی که به شکل خاص با یکدیگر در تعامل باشند.

گروهی از واحدهای متعدد که آنچنان با یکدیگر متحد شده اند

که یک کل متشکل را به وجود می آورند. اگر بخواهیم سیستم

را به زبان علمی بیان کنیم باید عبارت فرارشته را برای آن به

کار ببریم؛ زیرا بالاتر از همه رشته ها قرار گرفته و مانند

چتری بر سر آنها گسترده شده است و هدف آن، نظم دهی

به مجموعه ای از اصول جامع و همگانی است. می توان

سیستم را کل پیچیده و مجموعه ای از اشیاء یا اجزای

مربط با یکدیگر ای سازمان یافته از اشیای مادی و غیر

مادی تعریف کرد. (جمشیدی، ۱۳۷۸، ص ۳۷)

برتالنی^۲ سیستم را این گونه تعریف می کند:

"مجموعه ای از عناصر که با هم روابط متقابل

دارند. رابطه متقابل به این معناست که عناصر

سیستم در روابط آن سیستم شرکت می کنند

به طوری که رفتار یک عنصر سیستم در

عنصر دیگر آن سیستم با رفتارش در

رابطه دیگر سیستم متفاوت است. اگر

رفتارها در دو رابطه متفاوت نباشند،

هیچ اندرکنشی وجود ندارد و

عناصر نسبت به روابط متفاوت به

طور مستقل رفتار می کنند.

(برتالنی، ۱۳۷۴، ص ۷۷)

عناصر سیستم

هر سیستم از عناصر و اجزای مشخصی تشکیل شده است. در یک

طبقه بندی، عناصر یک سیستم را می توان به صورت زیر خلاصه کرد:

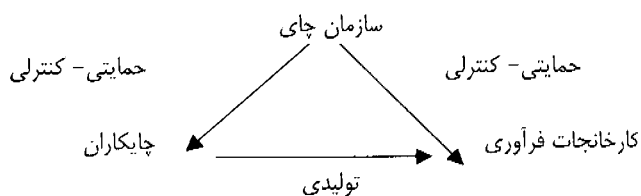
(جمشیدی، ۱۳۷۸، ص ۳۷)

۱) ورودی

۲) فرآیند^۳ که شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی، انسانی و اقلیم می

ابتدایی ترین شکل، این سه بخش باید پیوندهای زیر را برقرار نمایند.

شمای کلی پیوندهای مطلوب در خرده سیستمهای سیستم چای ایران

کشور برای بهبود وضعیت کلی خود و در نهایت اثرگذاری سازنده بر سیستم کلی چای ایران داشته باشند. همچنین، کارخانجات در حالت پیوند مطلوب خود باید پیوند تولیدی مناسبی با چایکاران برقرار نمایند. این پیوند از یک سو با اعطای برگ سبز از طرف کشاورزان به کارخانه داران چای و از سوی دیگر با تولید همراه با رعایت استانداردهای فنی و بهداشتی از سوی کارخانه داران چای تکمیل می گردد.

در ادامه به وضعیت حال حاضر پیوندهای ایجاد شده در این سه بخش و فاصله آن از وضعیت مطلوب پرداخته می شود.

اولاً در حله نخست، پیوند بین سه بخش درگیر در مسئله چای، پیوندهای درستی نمی باشد به طوری که این مسئله به خصوص در مورد برقراری پیوندهای حمایتی و کنترلی مناسب از طرف سازمان چای با دو بخش کارخانه داران و چایکاران مشهود می باشد. از سوی دیگر، پیوندهای تولیدی لازم بین کارخانجات فرآوری چای با چایکاران ایجاد نگردیده، به صورتی که در این گیر و دار هر بخش تا آنجا که امکان دارد به القای خواسته ها و نظرات خود به سایر بخشها می پردازد.

داده ها

داده ها جزء اولین عناصری هستند که وارد سیستم می شوند و

انتخاب درست و مناسب آنها می تواند روند کلی سیستم را بهبود بخشد. این داده ها در وضعیت مطلوب عبارت اند از:

- ۱) سازمانهای تحقیقاتی مخصوص برای چای
- ۲) ادارت حمایت کننده و پرسنلی چای
- ۳) بانکهای حامی و پشتیبان بخش چای
- ۴) چایکاران برخوردار از دانش علمی و فنی مناسب
- ۵) باغهای چای مناسب با ویژگیهای زیر: هرس مناسب، شخم صحیح، کودپاشی درست، باغهای عاری از آفات، بیماریها و علفهای هرز، دارای سیستم

آبیاری، دسترسی به راه و جاده مناسب، وسعت لازم، پراکنش کم و قطعات بزرگ، دارای مدیریت توانمند، ...

۶) کارخانجات فرآوری مناسب به عنوان یک داده مطلوب با ویژگیهای زیر:

سیستمهای فرآوری مناسب شامل؛ تجهیزاتی که توانایی انجام عملیات پلاس، مالش، تخمیر و خشک کردن و دسته بندی چای را به نحو صحیح داشته باشند، استفاده از ظرفیت مجاز، مدیریت توانمند، کارگران فنی و آموزش دیده، رعایت نکات بهداشتی، عدم ایجاد آلودگیهای زیست- محیطی و دارای پراکنش مطلوب در سطح منطقه چایکاری.

لازم به یادآوری است که برقراری این پیوندها می تواند بر کارایی هر چه مؤثرتر سیستم بیانجامد. سازمان چای کشور باید ضمن برقراری پیوند با کارخانجات فرآوری چای، چایکاران و سایر ارگانها و مؤسسه هایی مانند دانشگاهها و مجامع علمی، مؤسسه های تحقیقاتی، ادارت چای سایر کشورها، مجامع تحقیقاتی جهانی و سایر سازمانهای ذربط در کشور و سطح جهانی به ارتقای هر چه بیشتر کارایی خود بپردازد. همچنین، این سازمان باید پیوندهای فعالانه ای با بخشهای قانونی و مدیریتی کشور برای اتخاذ راهبردهای مناسب و سازنده برقرار نماید. سازمان چای کشور باید بتواند پیوندهای حمایتی- کنترلی مناسب و درستی برای کارخانجات فرآوری چای و برای چایکاران و تولیدکنندگان چای داشته باشد. از جمله راهکارهای مناسب برای اجرای این پیوند می توان به سیاست قیمت

گذاری درست، سیاست آموزش و ترویج و اشاعه نوآوریهای مناسب و انعکاس درست و بموقع مسائل و مشکلات این دو بخش به سایر ارگانها و سازمانها اعم از تحقیقاتی، قانونگذاری، اجرایی و قضایی کشور اشاره کرد. چایکاران باید ضمن برقراری پیوندهای منسجم با کارخانجات فرآوری چای و سازمان چای در جهت گسترش پیوندهای خود با سایر ارگانها، نهادها و سازمانهای روستایی و کشاورزی در داخل و خارج از محیط روستا تلاش نمایند. همچنین، این افراد باید ارتباطات

مشخص و قانونمندی با نهادهای مدنی و قانونی تأثیرگذار بر بخش کشاورزی و روستایی برقرار کنند. پیوند دیگری که از هر نظر برای وضعیت چای ایران، حساس و حیاتی می باشد، پیوند تولیدی است که باید بین چایکاران با کارخانجات چای برقرار شود. این پیوند یکسویه از طرف چایکاران به تولید درست و مناسب برگ سبز برای کارخانجات فرآوری با رعایت تمام معیارها و استانداردهای فنی می انجامد. کارخانجات فرآوری چای باید ضمن برقراری پیوندهای خود با چایکاران و سازمان چای، پیوندهای منسجم و کارسازی با بازار، بخش بازرگانی کشور (صادرات و واردات)، مجامع علمی و تحقیقات صنعتی کشور و نهادهای جهانی و همچنین بخش قانونی و عمرانی

مطلوب وجود ندارد و عموماً باعث ضایعات و فسادپذیری محصول چای می گردد.

(۱۱) خدمات بیمه ای مناسب برای چایکاران، کارگران و سایر عوامل دخیل در سیستم وجود ندارد.

فرآیندها

در این بخش به بررسی فرآیندهایی می پردازیم که باید در سیستم چای کشور وجود داشته باشند و یا فرآیندهایی که در حالت موجود سیستم کلی چای وجود دارند. فرآیندهایی که می تواند داده های مطلوب را به صورت برون دادهایی مفید، مؤثر و منطبق با اهداف کلی سیستم پردازش نمایند.

(۱) فرآیندی که در سیستم چای به عنوان یک ضرورت باید وجود داشته باشد، سازمانهای تحقیقاتی است تا با بررسی و تشخیص نیازهای محسوس و نامحسوس چایکاران، راهکارهای مناسبی برای رفع آنها در کوتاه ترین فرصت به چایکاران پیشنهاد نمایند، در حالی که آنچه به

عنوان یک فرآیند در حال چریستان است، سازمانهای تحقیقاتی است که با توجه به نیازهای تشخیصی خود به بررسی مسائل چایکاران می پردازند و عموماً فاقد قدرت انتقال یافته های مناسب به چایکاران می باشند.

(۲) فرآیندی که در سیستم کلی چای باید وجود داشته باشد، فرآیند بهبود مداوم باغهای چای است در حالی که به جای آن، فرآیندی در حال اجراست که نه تنها در اثر آن به نژادی و به زراعی مطلوب در باغها صورت نمی گیرد؛ بلکه باغهای چای ایران روز به روز در معرض کاربری قرار گرفته و در مواقع بحران نظیر خشکسالی، دچار آسیبهای فراوان و حتی خطر از بین رفتن می شوند. همچنین این باغها به علت عدم وجود قوانین مطلوب، روز به روز کوچک تر، ناکارآمدتر و غیر اقتصادی می شوند.

(۳) فرآیند نظارت بر سیستم کلی چای باید به عنوان یک فرآیند اساسی وجود داشته باشد در حالی که هیچ گونه توجه مطلوبی به این فرآیند نمی شود. فرآیند نظارت به عنوان یک حلقه مفقوده در کل سیستم خود نمایی می کند و عدم رضایت تمام ارکان و عوامل دخیل در سیستم چای می تواند دلیلی بر این مدعا باشد. زیرا فرآیند نظارت می تواند با مشخص کردن خطوط و مرزهای رضایت و نارضایتی برای چایکاران، کارخانه داران چای و کارگران این بخش در سیستم، پاسخگویی خواسته های مشروع و به حق آنان باشد.

اگر چه سازمانهای تحقیقاتی ویژه ای برای چای تعیین شده ولی از سابقه زیادی برخوردار نیستند و این سازمانها هنوز به اهمیت تحقیقات اجتماعی، محیط و وضعیت چای در ایران واقف نبوده و بیشتر به تحقیقات تخصصی و فنی می پردازند که قابلیت اجرایی کمی در باغهای چای ایران دارد.

(۷) برگ سبز برداشت شده مطابق با استاندارد

(۸) قیمت‌های کنترل شده و مناسب برای برگ سبز چای و چای خشک تولید شده

(۹) سیستمهای فروش مناسب در سطح کشور

(۱۰) ارائه خدمات بیمه ای مناسب برای چایکاران، کارگران و مدیران کارخانجات

(۱۱) شبکه حمل و نقل مناسب

حال آنچه در سیستم موجود چای به عنوان 'داده' وارد می شود عبارتند از:

(۱) اگر چه سازمانهای تحقیقاتی ویژه ای برای چای تعیین شده ولی از سابقه زیادی برخوردار نیستند و این سازمانها هنوز به اهمیت تحقیقات اجتماعی، محیط و وضعیت چای در ایران واقف نبوده و بیشتر به تحقیقات تخصصی و فنی می پردازند که قابلیت اجرایی کمی در باغهای چای ایران دارد.

(۲) ادارات حمایت کننده چای فاقد کارایی و بهره وری لازم برای انجام امور مشتریان خود و چایکاران هستند.

(۳) در مورد بانکهای حمایت کننده باید گفت که هیچ گونه بانک تخصصی حمایت کننده چای و یا صندوقی برای حمایت از چای وجود ندارد و چایکاران مانند سایر مشتریان و حتی در مواردی به علت وجود پیوندهای نامناسب در شرایطی بدتر در دریافت اعتبارات مربوط به خود قرار دارند.

(۴) چایکاران عموماً افرادی فاقد دانش فنی لازم برای چایکاری و افراد پابسته سن گذشته ای هستند که عموماً بالای ۵۰ سال سن دارند به طوری که توان هر گونه نوآوری را از سیستم تولید چای سلب می نمایند. همچنین، نداشتن بینه مالی لازم برای سرمایه گذاری هر امر چای و برخورد و نگرش احساسی به مقوله چای از جمله خصوصیات آنها می باشد.

(۵) باغهای چای کشور، داده های مناسب و اثر گذاری بر سیستم کلی چای نیستند. این باغهای کوچک، معمولاً کمتر از یک هکتار بوده و دیم می باشد. اکثر این باغها به آفت و بیماریهای گیاهی مخصوص چای مبتلا بوده و دسترسی مطلوبی به راه و جاده ندارند.

(۶) اکثر کارخانجات فرآوری چای کهنه، قدیمی با سیستمهای فرآوری فرسوده، دریافت بیش از حد مجاز ظرفیت خود، فاقد مدیریتی توانمند و کاردان بوده که عموماً مدیران این کارخانجات از اوضاع و احوال عمومی جامعه (چه رسد به تحولات جهانی) آگاهی مناسب نداشته و فاقد دانش فنی لازم برای اجرای صحیح و اصولی تهیه چای می باشند، همچنین کارخانجات پراکنش مطلوبی نداشته و عمدتاً در مناطق شهری قرار دارند.

(۷) هیچ گونه نظارت و کنترل مناسبی بر برداشت، فروش و فرآوری محصول چای وجود ندارد.

(۸) قیمت‌های تصویب شده از سوی دولت به عنوان داده مطلوب در کل سیستم عملی نیست.

(۹) سیستم فروش چای فرآوری شده (چای خشک) در سطح کشور مطلوب و مؤثر نیست.

(۱۰) شبکه حمل و نقل مناسب و شایسته ای برای یک سیستم

بخش کشاورزی و صنعتی چای
 (۱۰) گسترش و افزایش رفاه برای چایکاران و کارگران بخش
 کشاورزی و صنعتی چای
 با توصیف کلی برون دادهای سیستم مطلوب چای، به بررسی
 برون دادهای سیستم موجود چای ایران می پردازیم:
 (۱) چایکارانی که کمتر می توانند نیازهای خود را برآورده نمایند.
 (۲) چای خشک تولید شده از نظر کیفیت در حد بسیار پایین بوده و
 به هیچ عنوان توان رقابت با چای خارجی و وارداتی را ندارند
 و امکان صادرات آن بسیار بعید و دور از ذهن
 است.

(۳) برون داد دیگر سیستم
 فعلی چای ایران را می توان
 کارگرانی در نظر گرفت که در
 صنعت چای و باغهای چای
 ایران از حقوق کافی و خدمات
 بیمه ای برخوردار نیستند.
 (۴) کارخانه دارانی که در برون داد
 سیستم موجود چای ایران هستند،

**اکثر کارخانجات فرآوری چای
 کهنه، قدیمی یا سیستمهای
 فرآوری فرسوده، دریافت بیش
 از حد مجاز ظرفیت خود، فاقد
 مدیریتی توانمند و کاردان
 بوده که عموماً مدیران این
 کارخانجات از اوضاع و
 احوال عمومی
 جامعه (چه**

(۴) فرآیند تعیین قیمت به عنوان فرآیند دیگری است که در سیستم
 مطلوب چای می تواند نقش اساسی و مهمی در بهبود کلی آن داشته
 باشد. این فرآیند در سیستم موجود به صورت بسیار ناقصی در حال
 اجراست. اگر فرآیند تعیین قیمتها به طور مناسب تعیین شود، می تواند
 سایر فعالیتها بویژه فعالیتهای اقتصادی را وارد مرحله سود آوری خود
 نماید در حالی که شکل گیری فرآیند قیمت گذاری و تعیین نرخ چای
 در ایران بسیار نامناسب بوده و باعث رکود سرمایه گذاری در بخش
 چای شده، به طوری که وضعیت کلی نامناسبی برای چای ایجاد
 نموده است.

(۵) فرآیند دیگری که در هر سیستم تولیدی مطلوب باید
 وجود داشته باشد، فرآیند فروش محصولات تولیدی است.
 در سیستم موجود چای کشور برای این فرآیند فکری نشده
 است. اصولاً با فروش مطلوب محصولات تولید شده
 یک سیستم می تواند به صورت اقتصادی و کارآ عمل
 نماید در حالی که فرآیند موجود باعث شده تا
 محصولات تولید شده توسط کارخانجات چای
 کشور در انبارها بماند و هیچ سیستم توزیعی
 مناسبی برای پخش تولیدات در کشور وجود
 نداشته باشد.

به طور کلی، این فرآیندها، امکان ایجاد
 برون دادهای مطلوب را از سیستم چای
 کشور سلب نموده است.

برون دادها

در حالت مطلوب، برون دادهای
 سیستم چای باید حتی الامکان
 شامل موارد زیر باشد:

- (۱) تأمین چایکاران از لحاظ
 نیازهای مادی و غیر مادی
- (۲) تولید چای خشک
 تولیدی با کیفیت از لحاظ
 رنگ، عطر و طعم
- (۳) دست یافتن
 کارخانه داران به سود مناسب

(۴) تأمین کارگران شاغل در بخش تولید
 برگ سبز، فراوری و تولید چای خشک

(۵) به دست آوردن سود مناسب از تجارت چای ایرانی و رضایت
 تجار و بازرگانان.

(۶) باغهای چای بهبود یافته در اثر اجرای طرحهای بهنرادی و
 بهزراعی

(۷) عدم تغییر کاربری باغهای چای و حتی افزایش سطح وسعت کل
 باغهای چای ایران

(۸) گسترش خدمات بیمه ای برای چایکاران، کارگران بخش
 کشاورزی و صنعتی چای

(۹) ایجاد اشتغال مطلوب و مناسب برای افراد بیکار جویای کار در

**رسد به
 تحولات جهانی
 آگاهی مناسب
 نداشته و فاقد
 دانش فنی لازم
 برای اجرای صحیح
 و اصولی تهیه چای
 می باشند، همچنین
 کارخانجات پراکنش
 مطلوبی نداشته و عمدتاً
 در مناطق شهری قرار
 دارند.**

سود مناسبی برای فعالیتهای اقتصادی خود کسب نکرده و مجبور به استفاده انواع و اقسام شیوه های دیگر برای به دست آوردن سود بیشتر می گردند که به ضایع شدن حق کارگران کارخانه ها و کشاورزان چایکار منجر می شود.

۵) از جمله برون داده های دیگر سیستم فعلی چای ایران، واسطه گران و دلالان هستند که با سوء استفاده از وضعیت نامناسب موجود و عدم نظارت و کنترل دقیق و کافی بر خرید برگ سبز چای و قیمت آن به بهره کشی از چایکاران پرداخته و به علت عدم خرید برگ سبز توسط کارخانه داران و از سوی دیگر با استفاده از خاصیت فساد پذیری محصول چای، چایکاران را مجبور به فروش محصول خود (گاهی به کمتر از نصف پایین ترین قیمت تصمیمی اعلام شده توسط دولت) می نمایند.

۶) برون داد دیگر سیستم چای ایران باغات چایی می باشد که به دلیل عدم توجه چایکاران دچار ضعف شده و به علت بی انگیزگی چایکاران در رسیدگی به باغهای چای، به درستی شخم نخورده و هرس مناسب نمی شوند و در مواقع لزوم به آفات، بیماریها و علفهای هرز آنها رسیدگی نمی شود و در نتیجه ادامه این روند، ضعف تدریجی باغهای چای و نابودی آنها قطعی است.

۷) برون داد دیگر سیستم چای موجود در ایران، افزایش بیکاران جامعه و فوج مهاجرت روستاییان به شهرهاست. در حالت موجود، چای ایران به علت نداشتن سود آوری مناسب، چایکاران برای به کار گرفتن کارگران فصلی در باغهای خود تمایلی نداشته و این امید را از کارگران بیکار (که حداقل هر ساله در هنگام فصل داشت و برداشت جذب باغهای چای می شدند) گرفته اند. علاوه بر آن، و خامت برون داد چای تا حدی است که بعضی از چایکاران به دلیل نامناسب بودن سود حاصله از چایکاری، باغهای خود را به همسایگان و آشنایان سپرده و یا در قبال دریافت اجاره اندکی برای یافتن کار به شهرها هجوم آورده اند.

۸) برون داد دیگر سیستم موجود چای ایران، تغییر کاربری باغهای چای ایران می باشد و این خطری است که جبران آن برای باغهای چای ایران که با کمبود زمین مناسب برای چایکاری نیز همراه است، بسیار سخت و غیر ممکن می نماید. تغییر کاربری در سیستم موجود چای ایران به علت عدم سود آوری مناسب باغها بویژه در حاشیه شهرها بیشتر مشاهده می شود.

۹) برون داد دیگر سیستم موجود چای ایران، درآمد کم و سطح پایین رفاه جامعه چایکاری ایران است.

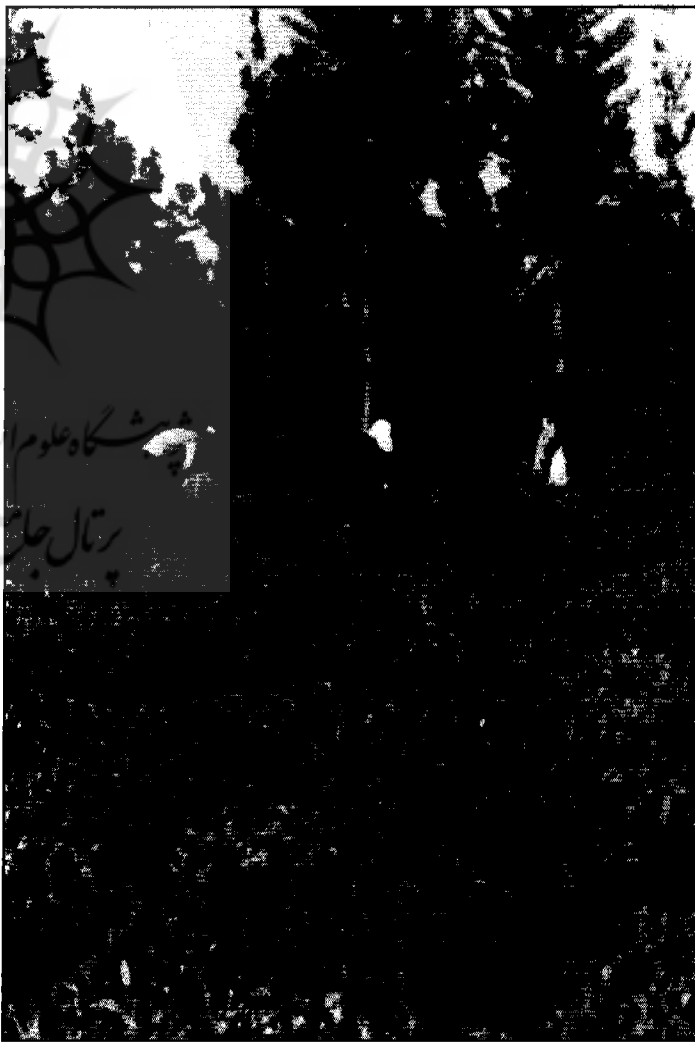
باز خورد

این عنصر باعث می شود که نقاط ضعف و قوت سیستم مشخص تر گردد و سیستم را مقید می سازد که به اصلاح روند کلی خود پردازد. متأسفانه در سیستم کلی چای ایران، هیچ گونه شبکه باز خوردی در بین چایکاران، کارخانه داران و بین این دو زیر بخش با سازمان چای و مجامع تحقیقاتی کشور وجود ندارد و همین امر باعث شده تا مسائل و مشکلات بخش چای کشور بخوبی شناسایی نشود.

این امر ثابت کرده که بدون علت یابی درست، هرگز نمی توان راه حلهای مناسبی برای رفع مشکلات سیستم موجود چای پیدا نمود. ایجاد و شکل دهی سیستم باز خورد مناسب، یکی از ضروری ترین کارهایی است که باید برای بهبود سیستم موجود چای صورت گیرد. ایجاد پیوندهای منطقی و درست، داده های مناسب، فرآیندهای هدایت شده به منظور رسیدن به اهداف با مدیریتی توانمند همراه با باز خوردهای بموقع در هر مرحله می تواند به برون داد مناسب منطبق با نیازها و اهداف سیستم بیانجامد.

محیط

علاوه بر مسائل مطرح شده باید گفت که سیستمها هیچ وقت در خلأ فعالیت نمی کنند؛ بلکه هر سیستم در یک محیط به فعالیت می پردازد. به طوری که می توان گفت سیستم با محیط خود دارای تبادلات و پیوندهایی است که داده های خود را از آن کسب می نماید و برون دادهای خود را وارد آن می کند. همچنین می توان گفت که هر سیستم می تواند در داخل یک سیستم بزرگتری جای بگیرد و در آن محیط فعالیت کند. سیستم چای ایران در سیستمهای بزرگتر محاط است و از آنان تأثیر می گیرد. بررسی اینکه چرا سیستم چای ایران دارای پیوندهای مطلوب و مناسبی با سیستمهای دیگر موجود در کشور اعم از تجارتي، امنیتی، قضایی و خدماتی نیست و به چه میزان از

نمود و فقدان این پیوندها لطمه می بیند و چطور فقدان این پیوندهای بین سیستمی می تواند باعث پدید آمدن داده های نامطلوب برای سیستم جای ایران باشد از اهمیت ویژه ای برخوردار است. یکی از مهمترین مشکلاتی که در سالهای اخیر برای سیستم تولید، فرآوری و تجارت چای داخلی در ایران پیش آمده، پدیده قاچاق چای و ورود غیرقانونی چای خارجی به بازار ایران است. این پدیده باید با توجه دقیق به امر پیوندهای بین سیستمی در یک سیستم کلان اقتصادی

بررسی و چاره جویی شود. اینکه سیستم چای ایران دچار چه پیوندهای معقول و مناسب بین سیستمی با سیستمهای تجارتی، امنیتی، قضایی و خدماتی کشور است، مسأله ای در خور اهمیتی است که عدم توجه به لزوم ایجاد آن می تواند مشکلات بسیار مهمی را در برابر سیستم چای کشور به وجود آورد. اگرچه این مقاله سعی در بررسی عناصر داخلی سیستم چای ایران داشته و خاطر نشان می نماید که حل مشکلات داخلی سیستم تا اندازه زیادی می تواند باعث بالا بردن کارایی سیستم گردد و تا حدی به ایجاد پیوندهای مناسب بین سیستمی کمک نماید و در

حل پدیده هایی مانند قاچاق چای مؤثر افتد، ولی در پایان لازم می داند متذکر گردد که باید به عناصر و پیوندهای بین سیستمی در داخل سیستم کلان اقتصادی هر کشور نیز دقت و توجه نمود تا بتوان مشکلاتی نظیر ورود غیر قانونی چای خارجی را به کشور مرتفع نمود.

نتیجه گیری

اطلاق واژه 'سیستم' و 'دیدگاه سیستمی' به مباحث کشاورزی باعث شده تا بتوان با دیدگاهی روشن به تجزیه و تحلیل مسائل بخش کشاورزی پرداخت. اگرچه شایان ذکر است که علم سیستمها به علت تازگی آن بویژه در ایران، هنوز حتی برای افرادی که از آن صحبت می نمایند، کاملاً شناخته شده نیست ولی لزوم توجه به آن می تواند در آینده ای نزدیک، منظر و دیدگاهی را در تجزیه و تحلیل امور باز نماید که امیدبخش و سازنده خواهد بود.

به طور کلی، هر سیستم دارای یکسری عناصر، ویژگیها، خواص و اهداف است که با سیستم و خرده سیستمهای دیگر اطراف خود در تعامل است. در این تحقیق سعی شد با تمرکز بر بخش عناصر یک سیستم، برای رسیدن به اهداف سیستم در حالت مطلوب و متعادل، به گزینش و انتخاب درست و مناسب پرداخت. بر همین اساس با تقسیم بندی عناصر سیستم به پنج حالت کلی؛ یعنی پیوندها، داده ها، فرآیندها، برون دادها و باز خورد سعی شد به بررسی وضعیت هر عنصر در سیستم موجود چای ایران پرداخته شود و آن را با آنچه که باید در سیستم مطلوب وجود داشته باشد، مقایسه نمود. با مقایسه آنها می توان به مرحله ای رسید که بتوان عناصر موجود را بر اساس مناسب و نامناسب بودن با اهداف سیستم از هم مجزا نمود.

در سیستم موجود چای ایران، اشکال و نقصهای فراوانی در تمامی عناصر یاد شده وجود دارد که در این تحقیق به برخی از آنها اشاره

گردید. مهمترین آنها را می توان در فقدان سیستم باز خورد مناسب در سیستم چای دانست. بدیهی است که با فقدان عنصر باز خورد در هر سیستمی، روند اصلاح و رفع نقایص در آن سیستم انجام نگرفته و مشکلات و موانع سیستم شناسایی نگشته و اقدامها و راه حلهای مناسب برای رفع آنها صرفاً در مرحله پیشنهاد باقی خواهد ماند.

در هر سیستم، ابتدا باید اهداف سیستم به روشنی مشخص گردد، پیوندهای مناسب برای دستیابی به داده های لازم برای سیستم برقرار شود، داده های مناسب را برای سیستم جمع آوری نمود، آنها را در فرآیندهای مطلوب قرار داد و در تمامی مراحل با دقت مسیرهای باز خوردی مناسب را طراحی و اجرا نمود تا بتوان برون دادهایی تولید نمود که در شأن سیستم بوده و با اهداف آن سازگاری کامل داشته باشد. متأسفانه در تمامی عناصر حاکم بر سیستم چای ایران، ضعفهای مشهود و مشخصی وجود دارد که لزوم مطالعات عمیق و همه جانبه، طراحی و تدوین سیستم بهینه و کارآمد برای آن را بیش از گذشته نمایان می سازد. این تحقیق فقط در این مسیر گامی برداشته و خاطر نشان می

نماید که حل مباحث و مشکلات موجود در بخش کشاورزی ایران و زیربخشهای آن بدون در نظر گرفتن اصول و قواعد حاکم بر سیستمها به جایی نمی رسد و تنها زمانی می توان به حل این مشکلات امید داشت که مسئولین و برنامه ریزان بیشتر از گذشته به بعد سیستمی آنها توجه نمایند.

منابع و ماخذ

- اسپدینگ، سی، آر، دبلیو. (۱۳۷۷). مقدمه ای بر سیستمهای کشاورزی. ترجمه خلیلی و دیگران. نشر آزمون کشاورزی.
- برتالفی، لودیگ فون. (۱۳۷۴). مبانی، تکامل و کاربردهای نظریه عمومی سیستمها. ترجمه کیومرث پریانی. نشر تندر.
- جمشیدی، محمدتقی. (۱۳۷۸). 'دیدگاه سیستمی در توسعه پایدار روستایی'. فصلنامه بانک و کشاورزی. شماره ۶۸ تابستان سال ۱۳۷۸.
- چرچمن، چالرز، وست. (۱۳۷۸). نظریه سیستمها. ترجمه رشید اصلانی. مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- زاهدی، شمس السادات. (۱۳۷۸). مقدمه ای بر نظریه عمومی سیستم ها. چاپ شده در نگرش سیستمی 'مجموعه چهارم'. ناشر: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- مصاحبه با کارشناسان سازمان چای کشور و اداره کل خدمات پژوهشی چای و گفتگو با چایکاران شهرستان لاهیجان، (۱۳۸۰).
- هیچنز، درک (۱۳۷۶). کاربرد اندیشه سیستمی. ترجمه رشید اصلانی، مرکز آموزش مدیریت دولتی.

پی نوشتها:

- Input
- Process
- Output
- Feedback

هیچ گونه بانک
تخصصی
حمایت کننده
چای و یا
صندوقی برای
حمایت از چای
وجود ندارد